

פרשת קרח – ראשון

טז (ס) וַיִּקַּח קֶרַח בֶּן־יִצְחָר אֶת־יִצְהָר בֶּן־קֵהָת בֶּן־לֵוִי וְדָתָן וַאֲבִירָם בְּנֵי אֱלִיאָב וְאוֹן בֶּן־פִּלֵּת בְּנֵי רְאוּבֵן:

טז"א וַיִּקַּח קֶרַח: פִּרְשָׁה זוֹ יִפָּה נִדְרֶשֶׁת בַּמִּדְרָשׁ רַבִּי תַנְחוּמָא. וַיִּקַּח קֶרַח: לָקַח אֶת עֲצָמוֹ לְעַד אַחֵד לְהִיּוֹת נִחְלָק מִתּוֹךְ הָעֵדָה לְעוֹרֵר עַל הַכֹּהֵנָה, וְזֶהוּ שֶׁתִּרְגַּם אוֹנֶקְלוֹס "וְאַתְּפִלֵּג", נִחְלָק מִשְׁאֵר הָעֵדָה לְהַחֲזִיק בַּמַּחְלָקֶת. וְכֵן (אֵיבֹב טו): "מֵה־יִקְחֶךָ לְכָךְ" לֹקַח אוֹתָךְ לְהַפְלִיגֶךָ מִשְׁאֵר בְּנֵי־אָדָם. דָּבָר אַחֵר: "וַיִּקַּח קֶרַח" מִשָּׁר רֵאשִׁי סִנְהֶדְרָאוֹת שִׁבְעָהּ בְּדִבְרִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמָר (בַּמִּדְבָּר כ): "קַח אֶת־אֶהֱרֹן". (הוֹשֵׁעַ יד): "קָחוּ עִמָּכֶם דְּבָרִים". בֶּן־יִצְהָר בֶּן־קֵהָת בֶּן־לֵוִי: וְלֹא הַזְכִּיר "בֶּן־יִצְהָר", שֶׁבִקֵּשׁ יַעֲקֹב רַחֲמִים עַל עֲצָמוֹ, שֶׁלֹּא יִזְכָּר שְׁמוֹ עַל מַחְלָקָתָם, שֶׁנֶּאֱמָר (בְּרֵאשִׁית מו): "בְּקֶהְלֶם אֶל־תַּחַד כְּבֹדִי". וְהֵיכָן נִזְכָּר שְׁמוֹ עַל קֶרַח? בַּהֲתִיחֶסֶם עַל הַדּוֹכֵן בְּדִבְרֵי הַיָּמִים, שֶׁנֶּאֱמָר (דֵּה"א ו): "בֶּן־אַבְיָסֹף בֶּן־קֶרַח בֶּן־יִצְהָר בֶּן־קֵהָת בֶּן־לֵוִי בֶן־יִשְׂרָאֵל". (תַּנְחוּמָא) וְדָתָן וַאֲבִירָם: בִּשְׂכִיל שִׁהְיָה שֶׁבֵט רְאוּבֵן שָׂרוּי בַּחֲנִיתָם תִּמְנָה, שֶׁכֵּן לָקַחַת וּבְנֵי הַחֲזָנִים תִּמְנָה, נִשְׁתַּתְּפוּ עִם קֶרַח בַּמַּחְלָקָתוֹ: אוֹי לְרָשָׁע, אוֹי לְשָׂכְנוֹ! וּמָה רָאָה קֶרַח לַחֲלֹק עִם מֹשֶׁה? נִתְקַנָּא עַל נִשְׂיאוֹתָיו שֶׁל אֱלִיצָפָן בֶּן עֲזִיזָל, שֶׁמִּנְהוּ מֹשֶׁה נִשְׂיָא עַל בְּנֵי קֵהָת עַל פִּי הַדְּבָר. אָמַר קֶרַח: אַחֵי אַבָּא אֲרַבְעָה הֵי, שֶׁנֶּאֱמָר (שְׁמוֹת ו): "וּבְנֵי קֵהָת וְגו'". עֲמָרָם הַבְּכוֹר נִטְלוּ שְׁנֵי בְנָיו גְּדֻלָּה: אַחֵד מֶלֶךְ וְאַחֵד כֹּהֵן גָּדוֹל; מִי רָאוּי לְטַל אֶת הַשְּׁנֵיָה? לֹא אֲנִי, שְׂאֵנִי בֶן יִצְהָר, שֶׁהוּא שְׁנֵי לְעִמָּרָם? ! וְהוּא מִנָּה נִשְׂיָא אֶת בֶּן אַחֵי הַקָּטָן מִכָּלִּים! הֲרִינִי חוֹלֵק עָלָיו וּמִבְטֵל אֶת דְּבָרָיו! מָה עָשָׂה? עָמַד וְכָנַס ר"נ רֵאשִׁי סִנְהֶדְרָאוֹת, רַבֵּן מִשְׁבֵּט רְאוּבֵן שִׁכְנִיו, וְהֵם אֱלִיצָרוֹר בֶּן שְׂדָאוֹר וְחִבְרִיו וְכִזְיָא בּוֹ, שֶׁנֶּאֱמָר: "נִשְׂיָאִי עֵדָה קְרִיאִי מוֹעֵד". וְלִהְלֹךְ הוּא אוֹמֵר (בַּמִּדְבָּר א): "אֵלֶּה קְרוּאֵי הָעֵדָה" וְהַלְבִּישָׁן טְלִיתוֹת שֶׁכָּלֵן תַּכְלֵת, בָּאוּ וְעָמְדוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה, אָמְרוּ לוֹ: טְלִית שֶׁכָּלֶה שֶׁל תַּכְלֵת חִיבֵת בְּצִיצִית, אוֹ פְטוּרָה? אָמַר לָהֶם: חִיבֵת! הִתְחִילוּ לְשַׁחֵק עָלָיו. אֲפֹשֶׁר? טְלִית שֶׁל מִין אַחֵד חוּט אַחֵד שֶׁל תַּכְלֵת פּוּטְרָה, זֶה שֶׁכָּלֶה תַּכְלֵת לֹא תִפְטָר אֶת עֲצָמָה? ! בְּנֵי רְאוּבֵן: דָּתָן וַאֲבִירָם וְאוֹן בֶּן פִּלֵּת:

טז"ב וַיִּקְמוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וְאֲנָשִׁים מִבְּנֵי־יִשְׂרָאֵל חֲמִשִּׁים וּמֵאֲתָיִים נִשְׂיָאִי עֵדָה קְרִיאִי מוֹעֵד אֲנָשִׁי־שָׁם:

טז"ג וַיִּקְהָלוּ עַל־מֹשֶׁה וְעַל־אַהֲרֹן וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם רַב־לֵכֶם כִּי כָל־הָעֵדָה כָּלָם קִדְּשִׁים וּבְתוֹכָם יְהוָה וּמִדּוּעַ הִתְנַשְּׂאוּ עַל־קֹהֶל יְהוָה:

טז"ד רַב־לֵכֶם: הִרְבֵּה יוֹתֵר מִדָּאִי לְקַחְתָּם לְעֲצָמָכֶם גְּדֻלָּה. כָּלָם קִדְּשִׁים: (תַּנְחוּמָא) כָּלָם שָׁמְעוּ דְּבָרִים בְּסִינֵי מִפִּי הַגְּבוּרָה. וּמִדּוּעַ הִתְנַשְּׂאוּ: אִם לְקַחְתָּ אֶתְּהָ מַלְכוּת, לֹא הִיָּה לָךְ לְבָרֵךְ לְאַחֶיךָ כִּהְנֶה לֹא אַתָּם לְבַדְכֶם שֶׁמַּעֲתֶם בְּסִינֵי אֲנָכִי ה' אֱלֹהֶיךָ, כָּל הָעֵדָה שָׁמְעוּ:

טז"ה וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה וַיִּפֹּל עַל־פָּנָיו:

טז"ו וַיִּפֹּל עַל־פָּנָיו: (תַּנְחוּמָא מ"ד) מִפְּנֵי הַמַּחְלָקֶת, שֶׁכָּבַר זֶה בֵּינָם סִרְחוֹן רַב־עֵי חֲטָאוּ בַּעֲגָל (שְׁמוֹת לב): "וַיִּחַל מֹשֶׁה" בַּמִּתְאוּנָנִים (בַּמִּדְבָּר יא): "וַיִּתְפַּלֵּל מֹשֶׁה" בַּמִּרְגָּלִים (שִׁם יד): "וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־ה' וְשָׁמְעוּ מִצְרַיִם" בַּמַּחְלָקָתוֹ שֶׁל קֶרַח נִתְרַשְׁלוּ יָדָיו. מִשָּׁל לָבֹן מֶלֶךְ שֶׁסָּרַח עַל אָבִיו וּפִיס עָלָיו אוֹהֲבוֹ פַּעַם וּשְׁתִּים וְשִׁלֵּשׁ, כְּשֶׁסָּרַח רַב־עֵי תִתְרַשְׁלוּ יָדָי הָאוֹהֵב הַהוּא, אָמַר: עַד מָתִי אֶטְרִיחַ עַל הַמֶּלֶךְ, שָׁמָּה לֹא יִקְבַּל עוֹד מִמֶּנִּי:

טז"ז וַיְדַבֵּר אֶל־קֶרַח וְאֶל־כָּל־עֲדָתוֹ לֵאמֹר בֶּקֶר וַיִּדַּע יְהוָה אֶת־אֲשֶׁר־לוֹ וְאֶת־הַקְּדוֹשׁ וְהַקְּרִיב אֵלָיו וְאֶת־אֲשֶׁר יִבְחַר־בּוֹ יִקְרִיב אֵלָיו:

טז"ח בֶּקֶר וַיִּדַּע וְגו': עֵתָה (בַּמִּדְבָּר רכב) עֵת שְׁכָרוֹת הִיא לָנוּ וְלֹא נִכּוֹן לְהִרְאוֹת לִפְנֵינוּ וְהוּא הִיָּה מִתְכַּוֵּן לְדַחְוֹתָם שָׁמָּה יִחַדּוּ בָּהֶם. בֶּקֶר וַיִּדַּע ה' אֶת־אֲשֶׁר־לוֹ: לְעִבּוּדֵת לוֹיָהּ. וְאֶת־הַקְּדוֹשׁ: לְכַהֲנָהּ. וְהַקְּרִיב: אוֹתָם אֵלָיו (תַּנְחוּמָא) וְהַתְּרוּגוֹם מוֹכִיחַ כֵּן יִקְרֵב לְקַדְמוּתֵי יִקְרֵב לְשִׁמּוּשֵׁיהָ. וּמִדְּרָשׁוֹ: בֶּקֶר אָמַר לָהֶם מֹשֶׁה: גְּבוּלוֹת חֵלֶק הַקְּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא בַּעוֹלָמוֹ, יְכוּלִים אַתֶּם לְהַפִּךְ בֶּקֶר לְעֶרֶב? כֵּן תוּכְלוּ לְבַטֵּל אֶת זֶה, שֶׁנֶּאֱמָר (בְּרֵאשִׁית א): "וַיְהִי־עֶרֶב וַיְהִי־בֹקֶר... וַיִּבְדֵּל". כֶּךָ (דֵּה"א כג): "וַיִּבְדֵּל אֶהֱרֹן לְהַקְדִּישׁוֹ וְגו'":

טז"ט זֹאת עָשׂוּ קָחוּ־לָכֶם מַחְתּוֹת: מָה רָאָה לוֹמַר לָהֶם כֶּךָ? אָמַר לָהֶם: בְּדַרְכֵי הָעֶכְבוֹ"ם יֵשׁ נִימוּסִים הִרְבֵּה וּכְמָרִים הִרְבֵּה, וְכָלָם (ס"א: וְאֵין כָּלָם) מִתְקַבְּצִים בְּבֵית אַחֵד; אֲנִי אֵין לָנוּ אֵלָּא ה' אַחֵד, אֲרוֹן אַחֵד וְתוֹרָה אַחַת וּמִזְבֵּחַ אַחֵד וְכֵהֵן גְּדוֹל אַחֵד וְאַתֶּם ר"נ אִישׁ מִבִּקְשִׁים כִּהְנֶה גְּדוֹלָה? אַף אֲנִי רוֹצֶה בְּכֶךָ, הֵא לָכֶם תִּשְׁמִישׁ חִיבִיב מְכַל הִיא הַקְּטָרֶת הַחִיבִיבָה מְכַל הַקְּרִבָּנוֹת. וְסֵם הַמּוֹת נִתּוֹן בְּתוֹכּוֹ, שְׁבוּ נִשְׁרָפוּ נָדָב וְאֵבִיהוּ, לְפִיכֶךָ הִתְרָה בָּהֶם: "וְהִיָּה הָאִישׁ אֲשֶׁר־יִבְחַר ה' הוּא הַקְּדוֹשׁ", כִּבֵּר הִיָּה בַּקְדֻשָּׁתוֹ. וְכִי אֵין אֲנִי יוֹדְעִים, שְׁמִי שֶׁיִּבְחַר הוּא הַקְּדוֹשׁ? ! אֵלָּא, אָמַר לָהֶם מֹשֶׁה: הֲרִינִי אוֹמֵר לָכֶם שֶׁלֹּא תִתְחַיְבוּ: מִי שֶׁיִּבְחַר בּוֹ יֵצֵא חַי וְכָלָכֶם אוֹבְדִים (בַּמִּדְבָּר רכב). מַחְתּוֹת: כָּלִים שֶׁחֹתִין בָּהֶם גְּחָלִים וַיֵּשׁ לָהֶם בֵּית יָד:

טז"י וַתָּנוּ בָּהֶן | אֵשׁ וַיִּשְׂמוּ עָלֵיהֶן | קִמְרַת לִפְנֵי יְהוָה מִחֵר וְהִיָּה הָאִישׁ אֲשֶׁר־יִבְחַר יְהוָה הוּא הַקְּדוֹשׁ רַב־לָכֶם בְּנֵי לֵוִי:

טז"יא רַב־לָכֶם בְּנֵי לֵוִי: דָּבָר גְּדוֹל אִמְרָתִי לָכֶם, וְלֹא טַפְשִׁים הֵי, שֶׁכֶּךָ הִתְרָה בָּהֶם וְקִבְּלוּ עָלֵיהֶם לְקַרֵּב, אֵלָּא, הֵם חֲטָאוּ עַל נַפְשׁוֹתָם, שֶׁנֶּאֱמָר: "אֶת מַחְתּוֹת הַחֲטָאִים הָאֵלֶּה בִּנְפִשְׁתָּם". וְקֶרַח שֶׁפָּקַח הִיָּה, מָה רָאָה לְשַׁטּוֹת זֶה? עֵינָיו הִטְעִתוּ, רָאָה שֶׁלִּשְׁלֵת גְּדוֹלָה יוֹצֵאָה מִמֶּנּוּ: שֶׁמוֹאֵל שֶׁשְׁקוֹל כִּנְגַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן. אָמַר: בִּשְׂכִילוֹ אֲנִי נִמְלֵט! וְכ"ד מִשְׁמֵרוֹת עוֹמְדוֹת לְבִנֵּי בְנֵיו, כָּלָם מִתְנַבְּאִים בְּרוּחַ הַקְדֻשָּׁה, שֶׁנֶּאֱמָר (ד"ה א, כח): "כָּל־אֵלֶּה בְּנִים לְהִימָן". אָמַר: אֲפֹשֶׁר כָּל הַגְּדֻלָּה הַזֹּאת עֲתִידָה לְעָמֵד מִמֶּנִּי וְאֲנִי אָדָם? ! לְכָךְ נִשְׁתַּתַּף לְבֹא לְאוֹתָהּ חֲזָקָה שֶׁשָּׁמַע מִפִּי מֹשֶׁה, שֶׁכָּלָם אוֹבְדִים וְאַחֵד נִמְלֵט: "אֲשֶׁר־יִבְחַר ה' הוּא הַקְּדוֹשׁ" טָעָה וְתָלָה בַּעֲצָמוֹ, וְלֹא רָאָה יָפָה, לְפִי שֶׁבְּנָיו עָשׂוּ תְּשׁוּבָה וּמֹשֶׁה הִיָּה רוֹצֵה. (תַּנְחוּמָא) רַב־לָכֶם: דָּבָר גְּדוֹל נִטְלָתָם בַּעֲצָמָכֶם לַחֲלֹק עַל הַקְּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא:

טז"יב וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־קֶרַח שְׁמַעוּ־נָא בְּנֵי לֵוִי:

טז"יג וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־קֶרַח שְׁמַעוּ־נָא בְּנֵי לֵוִי: הַתְחִיל לְדַבֵּר עִמּוֹ דְּבָרִים רַכִּים, כִּיּוֹן שֶׁרָאָהוּ קָשָׁה עֲרָף, אָמַר: עַד שֶׁלֹּא יִשְׁתַּתְּפוּ שְׂאֵר הַשְּׂבָטִים וַיֹּאבְדוּ, עִמּוֹ אֲדַבֵּר גַּם אֶל כָּלָם, הַתְחִיל לְזַרְזוֹ בָּהֶם: "שְׁמַעוּ־נָא בְּנֵי לֵוִי":

טז"יד הַמַּעֲט מִכֶּם כִּי־הִבְדִּיל אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֶתְכֶם מֵעַד־תָּבֹאוּ אֵלָיו לְעַבְדֹת עֲבַדְתָּ מִשְׁכַּן יְהוָה וְלַעֲמֹד לִפְנֵי הָעֵדָה לְשִׁרְתָּם:

טז"טו וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה וְגו': (סִנְהֶדְרִין קי) מִכָּאן, שְׂאֵין מַחֲזִיקִין בַּמַּחְלָקֶת, שִׁהְיָה מֹשֶׁה מַחֲזִיר אַחֲרֵיהֶם לְהַשְׁלִימָם בְּדִבְרֵי שָׁלוֹם. לֹא נַעֲלָה: פִּתְיָם הַכְּשִׁילָם, שְׂאֵין לָהֶם אֵלָּא יְרִידָה:

טז"טז הַמַּעֲט כִּי־הָעֵלִיתָנוּ מֵאֶרֶץ זִבְתַּח חֶלֶב וְדִבְשׁ לְהַמִּיתָנוּ בַּמִּדְבָּר כִּי־תִשְׁתַּחֲרַר עָלֵינוּ גַם־הַשְׁתַּחֲרַר:

טז"יז וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה לְקַרְא לְדָתָן וְלַאֲבִירָם בְּנֵי אֱלִיאָב וַיֹּאמְרוּ לֹא נַעֲלָה:

טז"יח וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה וְגו': (סִנְהֶדְרִין קי) מִכָּאן, שְׂאֵין מַחֲזִיקִין בַּמַּחְלָקֶת, שִׁהְיָה מֹשֶׁה מַחֲזִיר אַחֲרֵיהֶם לְהַשְׁלִימָם בְּדִבְרֵי שָׁלוֹם. לֹא נַעֲלָה: פִּתְיָם הַכְּשִׁילָם, שְׂאֵין לָהֶם אֵלָּא יְרִידָה:

טז"יט וַיִּקְרַב אֹתָךְ וְאֶת־כָּל־אֲחֵיךָ בְּנֵי־לֵוִי אֹתָךְ וּבִקְשִׁיתֶם גַּם־כִּהְנֶה:

טז"כ וַיִּקְרַב אֹתָךְ: לְאוֹתוֹ שְׁרוֹת שֶׁהִרְחִיק מִמֶּנּוּ שְׂאֵר עַד־תָּבֹאוּ לְעֵלָּה:

טז"כא וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה וְגו': (סִנְהֶדְרִין קי) מִכָּאן, שְׂאֵין מַחֲזִיקִין בַּמַּחְלָקֶת, שִׁהְיָה מֹשֶׁה מַחֲזִיר אַחֲרֵיהֶם לְהַשְׁלִימָם בְּדִבְרֵי שָׁלוֹם. לֹא נַעֲלָה: פִּתְיָם הַכְּשִׁילָם, שְׂאֵין לָהֶם אֵלָּא יְרִידָה:

טז"כב וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה וְגו': (סִנְהֶדְרִין קי) מִכָּאן, שְׂאֵין מַחֲזִיקִין בַּמַּחְלָקֶת, שִׁהְיָה מֹשֶׁה מַחֲזִיר אַחֲרֵיהֶם לְהַשְׁלִימָם בְּדִבְרֵי שָׁלוֹם. לֹא נַעֲלָה: פִּתְיָם הַכְּשִׁילָם, שְׂאֵין לָהֶם אֵלָּא יְרִידָה: